

גליון באר הכרשה

נערך ונלקט מתוך דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

חוקת

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש
באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש
דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית
Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית
Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית
Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית
Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית
Колодец Торы
info@kolodetztory.com

ארה"ב:
Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
© 2026 כל הזכויות שמורות להמכון

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי
להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון
באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת חקת

אמונה ובטחון

כל הנשוק וראה אותו וחי - אמונה ממתקת הדינים וממשכת ניסים..... ד
אין לך רשות הר הר - להיות בשמחה על אף הצער והצרה..... ז

גדרים וסייגים

כי ארנן גבול - גדרים וסייגים בשמירת גבולות הקדושה..... ח

יגיעה

במי שממית עצמו עליה - 'יגעת' ורק כך 'מצאת'..... י

החזקת תורה

כרוה נדיבי עם - שכר טוב למחזיקי התורה ולומדיה..... יד

ספח"ק בת עין

והנה עיקר בחינת תשובה הוא להיות בבחינת לב נשבר, להיות חטאיו נגדו תמיד ולזכור כל מה שפגם בעונותיו ולהתחרט עליהם. אמנם, אעפ"כ צריך להיות בבחינת התחזקות ולבטוח בבורא עולמים ברוך שמו שהוא רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ונושא עון, שבוודאי ימחול לו, כי לא למגנא איתקרי רחום וחנון (זח"ג סט:), וצריך להתחזק את עצמו בעבודתו ית' ולא להיות בזה בבחינת שפלות.

ואפשר לרמז שזה הוא ענין שאמרו חז"ל (סוטה מד:): השח בין תפלה לתפלה עבירה היא בידו, וחוזר עליה מעורכי המלחמה. כי 'תפלה' מלשון התחברות, כמו שאיתא ב'קב ותפלות' (סוטה כ:). ותפלה של יד, מרמז על בחינת ענוה ושפלות, שהוא כנגד הלב (ע' ברכות יג:), מרמז על בחינת לב נשבר. ושל ראש מרמז על בחינת התחזקות בעבודת השי"ת כמו שכתוב (משלי יט יא) שכל אדם האריך אפו, שמחמת שכלו הוא מחזק את עצמו שהוא ארך אפים, ועי"ז יעורר מדת ארך אפים למעלה, ואז יבטח בה' שהוא ארך אפים.

וזה הוא השח בין תפלה לתפלה, היינו המפסיק בין התחברות תפלה של יד הרומזת לבחינת שפלות, לתפלה של ראש הרומזת לבחינת התחזקות, עבירה היא בידו, היינו שאין לו שום התחזקות באמת מחמת העבירות שבידו, וחוזר עליה מעורכי המלחמה, כי גם במערכי המלחמה נאמר (דברים כ ח) איש הירא וגו', ואמרו חז"ל (סוטה מד:). הירא מעבירות שבידו, כי אעפ"י שבאמת הוא בבחינת שפלות מעבירות שבידו, צריך לבטוח בה' שהוא ארך אפים ולהיות בבחינת התחזקות.

(בת עין פרשת חקת ד"ה זאת חזקת התורה)

פרשת חקת

כל הנשוק וראה אותו וחי - אמונה ממתקת הדינים וממשכת ניסים

בפרשתן (כ ה), 'קח את המטה והקהל את העדה אתה ואהרן אחיך ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו וגו', ולכאורה צ"ב, מאחר שציווה ה' את משה לדבר אל הסלע מדוע אמר לו תחילה קח את המטה, איזה צורך יש באותו מטה והרי הוצאת המים תיעשה ע"י דיבורו בלבד. ועוד, מדוע כאן ציווהו לדבר אל הסלע ולא להכותו, ואילו כשחנו ב'רפידים' ויצמא שם העם למים ציווהו (שמות יז ו) 'זהבית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם', מה נשתנה מעשה זה של מי מריבה מאותו מעשה שהיה ברפידים.

ומבאר הרה"ק ה'פנים יפות' זי"ע, כי זה כלל גדול, כגודל אמונתו של האדם בן זוכה לניסים גם שלא בדרך הטבע, אכן אם אינו תקיף וחזק באמונתו אזי מתלבש הנס בדרך הטבע, ורק כשאמונתו איתנה וחזקה יותר יזכה שגם ה'לבוש' של הנס יהיה מחוץ לדרכי הטבע. ומוכיח לה מהכתוב (ירמיה יז ז) 'ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו', ולכאורה נראה שכפל לשונו שלא לצורך, כי 'יבטח בה' והיה ה' מבטחו' הכל עניין אחד הוא, אלא ביאור הכתוב כך הוא, ברוך הגבר אשר יבטח בה', ועל ידי תוקף אמונתו וגודל בטחונו יזכה שיהיה ה' מבטחו ויושיעו מצרתו". ולכן, בתחילת דרכם של בני ישראל כאשר יצאו מרפידים,

א. מעשה נפלא שמעתי מאיש צדיק הרה"ג רבי שלמה שלעזינגער שליט"א מבית שמש, לפני כעשר שנים נסתלקה נו"ב לעולם שכולו טוב, והוטל עליו לגדל לבדו את צאצאיו, בית מלא ברכת ה', ר"ש קיבל על עצמו באהבה ובגבורה את ה'תפקיד' החדש להיות אב ואם כאחד. באותה תקופה נשא עיניו למרום, ואמר, רבש"ע, הנה זאת נראה לי שיש ביכולתי למלא את תפקידי בהכנת צרכי הבית דבר דבור על אופניו, אבל זאת קשה לי לנהל את ה'תיק' הרפואי של כל אחד מהילדים, כי בזה נצרכים להכיר כל אחד ואחד מה'עבר', כיצד אדע מה מצב השיניים והעיניים וכו' וכו' של כל אחד מהם, על כן אבקש ממך שאתה תדאג להם...

כעבור חודש ימים התקשרו אליו מחנות האופטיקה (optics), והזכירו לו שלמחר אחה"צ יש לו תור לשתי בנותיו פערל ושרה לבדוק מצב הראיה שלהן, ותמה ר"ש, מי הזמין את התור, כי נו"ב היתה חולנית זמן ארוך, ולא היה בכוחה לדאוג לזה, וגם לא ידע כלל שהבנות זקוקות לבדוק מצב ראייתן.

בהגיע הזמן הוליך אותן לאופטיקה, ואכן אחר הבדיקה נתברר ששתיהן זקוקות ל'בתי עיניים' (משקפיים). אדהכי והכי הגיעה לשם במרוצה גיטתו (אשת אחיו) עם שתי בנותיה פערל ושרה (כי שתי המשפחות קראו לבנותן בשמות אלו, על שם זקנותיהם) לערוך להן בדיקת עיניים... ונתברר כי היא קבעה את התור עבור שתי בנותיה, וכאשר התקשרו להודיע לה את זמן התור לא ענתה לשיחת הטלפון, על כן חיפשו אחר מספר הטלפון של בעלה, ונתחלף להם 'שלעזינגער' ב'שלעזינגער'... וב'טעות' התקשרו אליו... ופשיטא ואין צריך לומר, שהוא מעצמו לא היה שם ליבו שבנותיו צריכות משקפיים... ורק יד ה' היתה זאת לאחר שסמך עליו שהוא ידאג להם... ככתוב 'השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך'. ללמדך, כי הקב"ה 'הוא' הדואג לכל צרכינו והוא הממלא כל מחסורינו, אלא שמבקש מהאדם לעשות השתדלות ולנהוג כמנהגו של עולם, ורק נראה כי הלה מסדר לעצמו ודואג לעצמו... אמנם במקום שאין ביכולתו של אדם לסדר לעצמו לא יחסר מאומה, כי אותו קוב"ה מנהל לכל העולם את מעשיהם וממלא מחסורם ובאותה מידה הוא גם ימלא מחסורי ה'חסר ישע', כי בלאו הכי הוא העושה זאת תמיד לכל יחיד ויחיד...

ושמעתי משל נחמד מפי איש צדיק נחמד פמ"מ בעל מחבר הגליון הנפלא 'מתוקים מדבש', מעשה באיש שנסע ברכבו בחודשי החורף ו'שכח' להדליק את הפנסים הקבועים ברכב (headlights) כדי להאיר לפניו את הדרך, באמצע דרכו עצר אותו 'שוטר' ושאלו מאי האי, על פי חוקי התנועה עליך להדליק את הפנסים, השיב הלה ב'חכמתו', מה... אויה, עתה הנני חוזר מה'מוסך' (mechanic) והובטח לי שם שתיקנו את הפנסים, ומעתה הם יאירו את הדרך כל פעם שאדליק אותם, עתה הנני רואה שרימו אותי... אבקשך שוטר נכבד, שתדפוק בידך בחזקה על גבי המנוע

כך שאל אותם משה 'שמעו נא המורים - המן הסלע הזה נוציא לכם מים', ורצה לבחון את מדרגתם באמונה אם ישיבוהו שאכן הם מאמינים בהקב"ה שבכחו להוציא מים מסלע זה, אזי ידבר אל הסלע ויתן מימיו, אך אם יענו שאינם מאמינים אז יצטרך להכות במטהו, ובאמת היו יכולים לענותו שהם מאמינים באמונה שלימה בהקב"ה, אלא שמאחר שדיבר עליהם בכעס ואמר להם שמעו נא המורים על כן לא השיבו על שאלתו, ומה הבין שאינם מאמינים על כן הכה את הסלע.

ומכלל הדברים שמענו עד כמה גדול כוחה של אמונה, עד שאפשר לאדם לכות לנס גם מחוץ לדרך הטבע.²

עדיין לא היתה אמונתם שלמה ותמימה, וכמו שנאמר שם (פסוק ז) 'ועל נסותם את ה', על כן לא זכו לניסים מחוץ לדרך הטבע, אלא צורת נס יציאת המים מן הצור היתה צריכה להיות קצת בדרך הטבע על ידי שיכה במטהו את הצור, משא"כ כעת לאחר שכבר היו ארבעים שנה במדבר התעלו למהימנותא שלימתא, ונעשו ראויים לנס מחוץ לדרך הטבע - להוציא מים מצור חלמיש על ידי דיבור אל הסלע בלבד.

אמנם 'הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים', על כן אמר הקב"ה למשה קח את המטה ודברתם אל הסלע, והיתה הכוונה, שתחילה ידבר אל הסלע, ואם לא יהיו בני ישראל בדרגה העליונה ולא יתן הסלע מימיו אז יכה אותו במטה כמו שעשה ברפידים. ועל

(מאטאר)... השוטר 'קיבל' את תשובתו, ופנה לדפוק על המנוע, באותו רגע שהוא דפק הדליק האיש בפועל את הפנסים, וכמובן שהם נדלקו, כי מעולם לא נשברו כלל... והודה לשוטר כי בזכותו ועל ידי דפיקתו נדלקו הפנסים... והשוטר שחררו לאלתר.

כאותו שחוק לעג וקלס אנו נדמים, כשאנו מחשבים ומדמים שבדפיקתנו ובמעשי ידינו הננו מדליקים לעצמנו, מסדרים לעצמנו פרנסה, 'אורה' ושמחה וכו', ואיננו מכירים כי הכל מגיע ומאיר לנו בלחיצת הכפתורים בשמים ממעל וכל מעשינו אינם אלא דמיון בעלמא.

ב. מדי שנה בשנה בשבת פרשת פרה היה הרה"ק רבי חנוך העניך מאלכסנדר זי"ע מספר בשם הרה"ק ה'חזוה' מלובלין זי"ע, נוהגים היו הכומרים הנוצרים הרשעים לערוך מידי פעם 'וויכוחים' עם היהודים ברבים, להוכיח שהצדק עם דתם עפ"ל, ועל ידי זה היו מכריחים אותם לקבל עליהם את דתם ח"ו. פעם בא כומר רשע אל אחד הכפרים, הלה קיבל רשות משרי המדינה לערוך ויכוח כזה עם היהודים, והמנצח - מאיזה צד שיהיה, מותר לו לזרוק ולהטביע את המנוצח לים.

בקרב יהודי הכפר שררו פחד ורעדה, בהיותם 'פשוטי עם', ולא היה ביניהם חכם וזקן שיוכל לנצח רשע ערום זה, בלית ברירה תפסו אומנות אבותם בידם, ושפכו תפילות לפני אדון הכל שיושיע אותם מצרתם. ויהי בהתקרב מועד הוויכוח החלו לחפש אחר יהודי שיסכים לעמוד לפני הכומר, והנה ניגש החייט שהיה יהודי פשוט מאד והציע עצמו לערוך את הויכוח, בהיותו סמוך ובטוח בה' האלוקים שבוודאי יושיעם מצרני הרשע. כשראה הכומר את פני החייט סבר שהיהודים לועגים לו בידעו שהלה יודע אך בקושי קרוא וכתוב, לכן הציע שהחייט ישאל תחילה איזו שאלה והוא יענה לו (בהיותו בטוח שמחמת תמימותו תהא עצם שאלתו ללעג ולקלס בעיני השומעים), מיד פתח החייט ושאל את הכומר בתמימות, מה פירוש המילים 'איני יודע', השיב לו 'ניע ויעם' (איני יודע, בשפה המדוברת בפולין), או אז זעק החייט בהתרגשות שהוא ניצח את הכומר שהרי הודה מעצמו שאינו יודע לענות על שאלתו, ואף הגוים לא הבינו לשון הקודש ולכן לא הבינו את תוכן שאלתו, אלא ברגע ששמעו את הכומר שהוא מודה על האמת ועונה 'ניע ויעם' זרקוהו תיכף לים.

אנשי הכפר הודו ושבחו להקב"ה על גודל הנס שעשה עמהם בדרך פלא, ואחר כך שאלו את החייט מדוע בחר לשאול שאלה זאת לאותו רשע, השיב החייט בתמימות שראה בחומש ה'עברי-טייטש' (פירוש בשפת האידיש) וראה שעל התיבות 'איני יודע' כותב ומפרש - איך ווייס נישט (איני יודע), 'הבנתי שאם מחבר ספר ה'טייטש הקדוש' לא ידע פירושם של תיבות 'איני יודע' - איך ידע הערל הטמא הזה פירושם'. ואף שהחייט הזה היה פתי וכסיל, אולם ה'חזוה' למד מזה לימוד נפלא, שהמאמין בפשיטות ואומר על כל דבר 'איני יודע' - אינני נצרך לדעת ולהבין דרכי ה' ינצל מכל פגע.

באר הפרשה - פרשת הקת

אלא ביאורו, כי רצה הקב"ה שיסתכלו על הנחש ויתבוננו בכוחו הרע, ויהיה להם מקום להבהל ולחשוש מפניו, ואעפ"כ יתחזקו באמונה שלימה ש'אין עוד מלבדו' ואין לנחש שום כח מעצמו להזיק אם לא בדבר ה', ועי"ז יזכו לרפואה, וזהו שאמרו, כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה וזהתבוננו בכוח הרע ועם כל זאת בטלוהו מלבם ולא השניחו על כחו הנורא ושעבדו את לבם באמת רק לאביהם שבשמים לבד, היו מתרפאין, ומסיים 'והוא אמיתות ענין המתקת הדינים בשורשם'.

ומביא על זה את דבריו הנודעים ובאמת הוא ענין גדול וסגולה נפלאה, להסיר ולבטל מעליו כל הדינים ורצונות אחרים שלא יוכלו לשלוט בו, ולא יעשו

ובענין זה כתב הגה"ק רבי חיים מוואלאז'ין זי"ע (נפש החיים ש"ג פ"ב) לבאר את האמור בפרשתן (כא ה) 'עשה לך שרף ושים אותו על נס והיה כל הנשוך וראה אותו וחי, והקשו בגמ' (ר"ה כט.) 'וכי נחש ממית או נחש מחיה, אלא בזמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתרפאין, ואם לאו היו נימוקים'. והקושיא ידועה, שאם אין הנחש מחיה אלא הכל תלוי אם מסתכלים כלפי מעלה, אם כן לאיזה צורך ציווה הקב"ה לעשות שרף ולהשים אותו על נס וכל הנשוך יביט עליו ועל ידי זה 'יזכור' מאביו שבשמים 'וראה אותו וחי', הרי באותה מידה היה יכול הקב"ה לצוותם 'והיה כל הנשוך - יביט כלפי מעלה, ישעבד לבו וחי', ומה הוסיף כאן כל עשיית ה'שרף' כלל.

ג. שמעו נא מעשה נורא - הצלת דורות בזכות האמונה הפשוטה והחיים עפ"י האמונה ב'אין עוד מלבדו'. סיפר הגה"צ אריה שכטר זצ"ל מעשה הצלת בני משפחתו מהמלחמה, בשנת תר"צ, כמה שנים לפני עליית הנאצים לשלטון, זייפה אמי 'תעודות לידה' - מסמכים המעידים שהיא ואבי נולדו באונגרין (הונגריה). כי בלא תעודות הללו היו מגרשים אותם מאונגרין, ואילו מדינת פולין לא היתה מכניסה אותם, וממילא שודדי הדרכים היו עושים את העבודה... אלא, שהזיוף התגלה לשלטונות ונערכו משפטים ארוכים ומתישים, וסכנת מאסר ריחפה על ראשם של אבי ואמי.

משפטים הללו נערכו במשך שמונה שנים, בגמר שנים הללו אחרי משפטים ומאסרים לפרקים, נערך המשפט המכריע. לקראת המשפט שאל אבי ז"ל את 'עורך הדין' מה נראה שיפסקו בבית המשפט, השיב הלה, כי אם יצליחו להקטין את גזר הדין לשש שנות מאסר יחשב הדבר כהצלחה גדולה עד מאד. כשמוע אבי את דבריו ביקש ממנו שיטול את התשלום המגיע לו, אך יתכבד וישיב בביתו, ולא יופיע במשפט, והוא כבר ייצג את עצמו. עורך הדין תמה לפשר ההחלטה המוזרה הזאת, אבל כיבד את רצונו של אבי. כי מה רע לקבל תשלום מלא בלי צורך לטרוח ולבזבז זמן על הופעות המשפט...

הגיע יום המשפט. אבי הגיע לאולם המשפט בגפו, השופט פנה אליו ושאל אותו, היכן עורך דינך, מי יטעון את טענותיך... השיב אבי בשלוות הנפש ובבטחון, אינני זקוק לעורך דין, אני אייצג את עצמי... שאל השופט, אם כן, הבה נשמע, מה יש לך לומר להגנתך, ענה לו אבי באומץ ובביטחון, הקב"ה מנהל את העולם, והוא זה המכניס במוחם ובפיהם של השופטים המכובדים מה לחשוב ומה לומר, לכן אני פונה לבורא העולם, שיכניס במוחם של השופטים הנכבדים לזכות, ולהוציא דין אמת לאמיתה.

ואמר רבי אריה ז"ל, הביטו וראו, וכי יש הכרזת 'אין עוד מלבדו גדולה וחזקה מזו... אחרי סבל כה רב שנמשך שמונה שנים, דיונים, בתי משפט, בתי סוהר, אבי ידע שזה המשפט האחרון והמכריע, ובכל זאת הוא ניצב בבית המשפט, והכריז באזני השופט ללא שום מורא, שהוא סומך אך ורק על בורא העולם, ובוטח בהחלטתו שתהיה הטובה ביותר בעבורו.

ואכן, השופט הנדהם הכריז על הפסקה קצרה, הוא היה צריך להרגיע את עצמו... אחרי רבע שעה הוא חזר, והודיע בהתרגשות, אדון שכטר, אתה בעל אופי נעלה, אני פוטר אותך מכל אשמה, אתה זכאי לגמרי. ובקול רם קרא את גזר הדין המזכה את אבי, אך עם זאת פסק כי תוך שנה צריכים הורי לחסל את עסקיהם באונגרין, ולצאת מגבולות המדינה.

המשפט התקיים בשנת תרצ"ח, בערב מלחמת העולם השנייה, כאשר קבלת אישור כניסה לארץ ישראל או לארצות הברית היתה כמעט בלתי אפשרית. אבי ביקש את רשות הדיבור, פנה לשופט ואמר לו, אתה מורה לי

בני אדם מצויין אצל מתייהן מתוך חיבתן ויצטערו יותר מדאי, עכ"ל.

ולבאורה כוונת הענין, כדי שלא ישכחו כי הכל בא להם מן שמיא, לטוב להם. כמו שכתב הרמב"ן לפרש מה שנאמר (דברים יד א-ב) 'בנים אתם לה' אלוקיכם לא תתגודדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת, כי עם קדוש אתה לה' אלוקיך, וז"ל, יאמר אחרי שאתה עם קדוש וסגולת ה'... וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח, אין ראוי לכם להתגודד ולהקרח על נפש ואפילו ימות בנוער וכו', ומכאן סמך לרבותינו (מ"ק דף כז:) באסרם להתאבל על נפש יותר מדאי. עכ"ל. כלומר שיאמין שכל נשילת נפש מן השמים באה לטובת האדם וסובביו, והכל מפי עליון לטובה ולברכה מדוע יתאבל יתר מדאי.

ואין הכוונה דייקא לענין אבלות על מיתת קרובו ל"ע אלא ללמד יצא בכל צרה ונזק שלא תבוא שהקב"ה חפץ שלא יהיו שקועים בני אדם ב'אבל' צערם ויגונם, אלא יקיימו בעצמם 'התנערי מעפר קומי' ויחזקו עצמם להיות בשמחה. ואל תאמר, ואיככה אוכל להיות

שום רושם כלל, כשהאדם קובע בלבו לאמר הלא ה' הוא האלוקים האמיתי ואין עוד מלבדו יתברך שום כוח בעולם וכל העולמות כלל, והכל מלא רק אחדותו הפשוט ית"ש, ומבטל בלבו ביטול גמור, ואינו משגיח כלל על שום כוח ורצון שבעולם, ומשעבד ומדבק טוהר מחשבתו רק לאדון יחיד ברוך הוא, בן יספיק הוא יתברך בידו, שממילא יתבטלו מעליו כל הכוחות והרצונות שבעולם, שלא יוכלו לפעול לו שום דבר כלל (ועיין בסוף הגליון במדור 'ישקו העדרים').

אין לך רשות הרהר - להיות בשמחה על אף הצער והצרה בפרשתן (יט טז), 'וכל אשר יגע על פני השרה בחלל חרב או במת או בעצם אדם או בקבר יטמא שבעת ימים', והרי שהחמירה התורה בטומאת מת, להחשיבו כ'אבי אבות הטומאה', וכל הנוגע בו נטמא שבעת ימים, מה שלא מצינו כן בשאר מטמאים כגון שרץ ונבילה, שהם עצמם נחשבים רק ל'אב הטומאה' והנוגע בהם אינו טמא אלא עד הערב. ומבאר ה'חזקוני' וז"ל, החמיר הכתוב בטומאת אדם על כל שאר טומאות שבעולם לעשותה אבי אבות הטומאה, כדי שלא יהיו

לעזוב את המדינה, אבל אף מדינה לא תקבל אותי ואת משפחתי... נענה השופט, צדקו דבריו, הנני מטיל על ממשלת אונגריין את האחריות לסדר לכל משפחתך ויזות לארה"ב, או סרטיפיקטים לארץ ישראל.

אבי האמין באמונה שלמה כי 'אין עוד מלבדו', שום דבר בעולם לא בלבל אותו, ולא הסיט אותו מהאמונה היוקדת הזאת. ואכן הוא זכה לראות בחוש השגחה פרטית ונסים מופלאים לאורך כל חייו. בד' בניסן תרצ"ט הגיעו לארץ ישראל. לאחר שלוש שנים כבר התברר לעולם כולו כי רוב יהודי אירופה הוכחדו בשואה. שנתיים שלוש לאחר מכן, כבר ידענו שכמעט כל הקרובים שלנו נכחדו בשואה, ה' ישמור ('אריה שאג' ויקהל).

ד. דבר נפלא אמר כ"ק אדמו"ר מקאלוב שליט"א לרפו"ש לבאר בדרך רמז מה שנאמר בפרשת 'פרה אדומה' 'גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה', ובפשוטו הכוונה למצוות פרה אדומה, אך יש לומר עוד שהרי פרשה זו עוסקת במיתת נפש מישראל, כי הפרה באה לטהר מטומאת מת, ודייקא על כך נאמר 'ואין לך רשות להרהר אחריה' - שלא להרבות באבל ובצער יותר מדי.

לפני כמה שנים נלב"ע בתו של הגה"צ מסיגייט זצ"ל מזקני הרבנים בארה"ב, בתום ימי שבעת האבלות קרא הרב מסיגייט לבני משפחתו והראה להם בקבוק חלב אשר כנהוג נכתב בצדו עד אימתי ראוי החלב לשתייה, ומאותו יום נקוב החלב נחמץ ושוב אין בו טעם... ואמר להם, כמו שלחלב יש 'תאריך' שמכאן ואילך הוא 'חמוץ', כך גם לאבל ולבכי יש 'תאריך', ומעתה ואילך אין בה טעם אלא היא חמוצה...

ה. וכה אמר הרה"ק ה'שפע חיים' זי"ע לאחר המלחמה הנוראה בה איבד את ב"ב ואת כל י"א צאצאיו הי"ד, כתיב (תהילים לג ט) 'כי הוא אמר ויהי הוא ציוה ויעמוד', והרי אין 'ויהי' אלא לשון צער (עי' מגילה י:), והכי קאמר, הוא אמר 'ויהי', אותו בורא עולם אשר אמר וציוה שיבוא הצער והוא הביא את הצרה, הוא ציוה ויעמוד, שנקום להתחזק ולהתנער מעפר ושלא נהיה שקועים בעמק הבכא.

ו. בשנת תשנ"ב נסתלק לבית עולמו הרה"צ רבי מרדכי טווערסקי זצ"ל בנו של הרה"ק מראחמיסטריווקא (ארה"ב) זי"ע בפתע פתאום, ותרב בבית יהודה תאניה ואניה, כשהכל מבכים על האי שופרא דבלי בארעא, חסידא ופרישא אשר היה יכול להאיר לארץ ולדרים עליה, כעבור זמן מה נערכה שמחת נישואין בחצר הקודש, והיה אביו האדמו"ר

'המושלים, אלו המושלים ביצרים. בואו חשבון - בואו ונחשב חשבוננו של עולם'. כתב הנה"ק רבי יונתן אייבשיץ זי"ע בספרו 'עירות דבש' (ח"א דרוש ה) בביאור הדמיון של מלחמת היצר למלחמת סיחון, שלא יאמר אדם מה כל כך נפקא מינה בגדר פלוני, הרי אינו אלא סייג בעלמא, לא יארע מאומה אם לא אזהר בו כל כך... אלא יקח משל מ'חשבון' שהייתה עירו של מואב והיתה עומדת בספר (בגבול), ואילו היה מואב משגיח עליה לא היה עולה ביד סיחון לכבשה, אך מכיוון שלא הייתה עיר גדולה לא שמר עליה בכל כלי

בשמחה כשהנני שרוי במצב נורא כזה, תשובתך, על ידי האמונה שתאמין כי הצור תמים פעלו, וכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, וגם ה'אסון' הגדול ביותר שיארע בעולם, אף הוא כולו חסד ורחמים כאשר יתברר לעתיד כיצד היה הכל לטובה, ואמונה זאת נותנת כח ועוז ושללי נחמה עד שביד האדם להיות כבר עתה בשמחה".

כי ארנון גבול - גדרים וסייגים בשמירת גבולות הקדושה בפרשתן (כא כו), 'על כן יאמרו המושלים בואו חשבון תבנה ותכונן עיר סיחון', ובגמרא (ב"ב עח):

שרוי בשמחה עצומה, וישאלוהו בניו כיצד יש בידו לשוב ולשמוח עם כל השבר הגדול, השיב להם, וכי מה נראה לכם שאיני עשוי מבשר ודם, וכי לבי אינו שבור לרסיסים ושותת דם, אלא שהרהרתי לעצמי במעמד ה'חופה' במנהג ישראל שהחתן שובר כוס זכוכית ומיד מכריזים בקול רם 'מזל טוב, מזל טוב', ולכאורה מה עניין זה לזה, אלא שבאו ללמדנו כי גם אם 'נשבר כוס' עדיין צריך לקרוא בקול גדול מזל טוב ולהיות בשמחה...

ז. וכדבריו של הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע בכתוב (משלי לא ו) 'תנו שכר לאובד ויין למרי נפש', ובפשטות הכוונה לתת לו יין לשכך צער, ע"י שישתכר וישכח מכל העובר עליו, אך הרבה יש לתמוה שהרי אין השכרות מועילה אלא לכמה שעות בלבד, ולאחר שפגה השפעת היין והתפכח מן השכרות חוזר וניעור כל הצער ומרירות הנפש (ורחוק לומר שהכוונה שישתכר מעתה ועד עולם באין הפוגות...) אלא ביאר ה'אמרי אמת', כי זאת גופא באו לרמז 'למרי נפש', דע, כי הצער והכאב הוא כמו היין שהשפעתו לזמן קצר בלבד, כך גם הצרה אינה צרה עולמית אלא רק לשעתה... ועוד יבוא העת ותראה כיצד היה הכל לטובה, וממילא יש לך לשוב ולשמוח כבר מעתה בישועת ה' שתבוא לאחר זמן.

מן הבאר

בספר 'ישועה ונחמה' (מובא באהל משה, שיינערמאן עמ' תקס) מובא ביאור על ענין טהרת הפרה על טומאת מת וז"ל, ונראה דהנה ענין ומצות פרה אדומה הוא לטהר את האדם מטומאת מת. ומכיון שבחיי האדם ישנם זמנים שיש לו קושיות ושאלות בהנהגתו של הקב"ה, שאינו יכול להבין דרכי ה' ובפרט בענין המות, כשרואים אדם מת במיתה משונה רח"ל, או אדם צעיר מת בחצי ימיו או ילד שעשועים שרק התחיל את לימודו בקריאה ובכמה פסוקי חומש בשמחה ותמימות כל כך גדול - ומת. ואדם רוצה לחקור ולדעת מדוע עשה ה' ככה, כענין צדיק ורע לו רשע וטוב לו. ע"ז אומר הקב"ה, כמו שבפרה אדומה אין טעם אלא חוקה בלבד, ה"ה במוות עצמו וכדומה, אין טעם אלא הכל חוקה וגזירה מאתו יתברך, ולא ח"ו שאין טעם וסיבה לכך, בודאי יש, אלא דאנו לא יודעים מהו.

ח. הנה הקשה הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע (אות א) היאך אמרינן שפרה אדומה היא חק בלא טעם, והרי רבי משה הדרשן פירש טעמה - תבוא אמו ותקנח צואת בנה (העגל). ומבאר בשם הרה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע, כי חטא העגל היה חסרון ב'אמונה' כשבני ישראל רצו 'להבין ולהשכיל', וכמו שאמרו באותה שעה 'כי זה משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים לא ידענו מה היה לו' (שמות לב א), ונחשב להם כ'פגם' כי מאי נפק"מ היא להם אם ידענו מה היה לו או לא... היה להם ללכת אחר ה' האלוקים בתמימות בלא 'חשבונות רבים'. וכתשובת המשקל - עליהם להתחזק ולהוסיף באמונה פשוטה מבלי כל רצון להבין, ולזה ציוה אותם ה' בחוקה שאין לה טעם, שיקיימוה רק בכח האמונה, ובזה יכופר להם חסרון האמונה שהביאם לידי עשיית העגל. נמצא שאין כאן כל סתירה, ואדרבה, חדא מתרצא בחברתה, הא גופא הטעם - מחמת שאין לה טעם.

והדברים אמורים כלפי כל דבר ועניין המתרגש ובא על האדם שיקבלנו בתמימות, ואף אם אינו מבין והוא אצלו כ'חק בלי טעם', מכל מקום יחזיק באמונה יתירה כי אף שאין בשכלו להבין ולהשכיל אך בוודאי טובה יש בדבר, וכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד.

הבורא ית' בנזף האדם, עינים ואזנים וחושם ופה וכו', למנות לכל שער שופט שישפוט בצדק אימתי יפתח זה השער ואימתי יסתום, דהיינו עינים יפתח אותם להסתכל בתורה ובמצות ובגדולת השי"ת, ובבוא לנגד עיניו דבר איסור אזי מהרה קל חיש יעצום עיניו וכדומה בכל השערים וכו'. זה שרמו הכתוב וכל בלי פתוח ר"ל הכלים שפתחם הבורא יתברך בנזף האדם אשר אין צמיד פתיל עליו שאין מחובר עליו צמידת הכיסוי לסוגרו ולסותמו בעת המצטרך ועושה הכל בלי שיעור מוגבל עם הכלים הנ"ל טמא הוא כי יבוא ח"ו לכל עבירות שבתורה השי"ת יצילנו, עכ"ל.

מלחמתו, ובנקל כבשה סיחון מלך האמורי ומשם הייתה הדרך סלולה לו לכבוש את כל מואב. ומכאן יקחו 'משל' לעצמם, להיזהר ולשמור היטב על כל גבולות הקדושה לכל יפרצו בשום אופן^ט, כי היצר אורב לאדם ב'גדרים' בידעו כי משם תבוא נפילתו.

ובך כתב הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע ('אגרא דכלה' בפרשתן) על האמור בפרשתן (יט טו) 'וכל בלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא', וז"ל, יש לפרש בפסוק זה מה שרמזנו בפסוק 'שופטים ושומרים תתן לך בכל שעריך' (דברים טז יח) שהן המה השערים אשר פתח

ט. הקשה הגאון רבי חיים שמואלביץ זצוק"ל, דהנה אמרו חז"ל (סוטה ג.) 'אין אדם חוטא אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות', ואם כן, מה טענה יש על זה שנפל ברשת החטא, הרי הרוח שטות הפילתו לחטא, וכמו שלא שייך לגעור במי שנפל לבור מאחר שבאה רוח והפילתו פנימה. והשיב הגר"ח, דאדרבה, משם נלמד, כמו שאין אדם מעיז לעמוד בקרוב לבור שהוא עמוק מאה אמה, מחשש שמא תבוא רוח עזה ותשליכהו הבורה, אלא יתרחק מעיקרא ממקום הבור הרחק הרחק, כיוצא בו ממש לענין עבירה, על האדם להעמיד עצמו ממרחק מרחקים - שאפילו אם תגיענו רוח שטות לא יפול בבור עמוק כל כך...

י. ובכלל שמירת הגדרים שישמור מסורת אבותיו ובכלל זה בשמירת הלבושים כל חד וחד בדיליה (ה'לבושים' הנם רק משל לכל ה'הלוק ילך' של האדם). וכן רמזו בפרשתן דכתיב (כא א) 'וישמע הכנעני מלך ערד יושב הנגב' וגו', ופירש רש"י, זה עמלק וכו', ושינה את לשונו לדבר בלשון כנען - כדי שיהיו ישראל מתפללים להקב"ה לתת כנענים בידם והם אינם כנענים, ראו ישראל לבושיהם כלבושי עמלקים ולשונם לשון כנען, אמרו נתפלל סתם שנאמר (פסוק ב) 'אם נתון נתן את העם הזה בידי'. והקשה הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (הובא בליקוטי הרי"ם בפרשתן) מדוע לא שינו גם את לבושם ללבוש כנען, שאז יהיו נראים לגמרי ככנענים (הן בדיבורם הן בלבושם) והיו כנ"י מתפללים שינתנו הכנענים בידם, ולא היתה תפילתם מתקבלת, שהרי אינם כנעניים, מדוע נשארו במלבושיהם מלבושי עמלק, שבזה גרמו לישראל להסתפק בטיבם ובמוצאם. ומבאר, שאם היו משנים גם את מלבושם הרי אז אכן היו נהפכים להיות כנעניים ממש, משום שמהות האדם וטבעו נגרר אחר לבושו ודיבורו, והיתה מתקבלת תפילת ישראל שיתן את הכנענים בידם, על כן לבשו מלבושי עמלק בכדי שישארו עמלקים, ורק רימו אותם בדברם לשון כנענים. וממוצא הדברים אתה למד על האדם שמדמה אורחותיו שלא כדת יהודית שכל מהותו משתנית לרעה.

מן הבאר

שמעתי בשם חכם אחד ששאל פעם את אחד ממכריו, מדוע שינה מארחות אבותיו (בענייני גדרי חסידות במלבוש וכיו"ב), ענהו האיש, שבמהותו הוא רחוק מלהיות 'ירא שמים', ומידת ה'אמת' שבו איננה נותנת לו לחיות תוך כדי 'סתירה' בין תוכו (פנימיותו) לברו (חיצוניותו) וב'דלית ברירה' שינה ותיקן מראיתו... אמר לו החכם, בשלמא, אם היו אומרים בגמרא ברו כתוכו הייתי אומר שעל האדם לדמות את החיצוניות לפנימיות, והיית צודק בדבריך, שהרי ב'תוכו' חסרה לך היראה, ואין לך להיראות בחיצוניות יותר טוב מבפנימיות, אבל מכיוון שאמרו תוכו כברו נמצינו למדים, שאדרבה, זוהי הדרך ישכון בה אור, תחילה יעמיד האדם את 'ברו' בצורה הראויה (כמנהג אבות), ולאחמ"כ יתייגע להתאים את ה'תוכו' שגם יהיה באופן הראוי.

יא. באמת אמרו, אם בשנים עברו הייתה הכוונה ב'שמירת עיניים' למי שנמצא מחוץ לביתו, וכגון המהלך בדרך, הרי בימינו אנו התחדשה חובת שמירת העיניים גם בבית פנימה, והכוונה היא כלפי אותם 'כלים' משחיתים, אשר ממש ניתן לקרוא עליהם את לשון הכתוב וכל בלי פתוח וכו' 'טמא הוא'... וכלשונו של האגרא דכלה ועושה הכל בלי שיעור מוגבל עם הכלים...

א) 'ברית כרתי לעיני ומה אתבונן על בתולה', שהנה חודשי תמוז ואב הינם כנגד העיניים (ספר יצירה)^ג, ואילו חודש אלול מזל בתולה, והשומר עיניו מראות ברע בחודשי תמוז ואב שהם כנגד העיניים, שוב אינו צריך לדאוג בחודש אלול, כי אם ברית כרתי לעיני בחודשי תמוז אב מה אתבונן על מזל בתולה^ד, וזהו שאמר הכתוב שאותם הנלחמים בגבורה במלחמות ה' יזכו לאת זהב - שהוא לשון 'אהבה' [גם 'זהב' בנימטריא 'אהבה'] בסופה, ר"ל בסוף השנה.

במי שממית עצמו עליה - 'יגעת' ורק כך 'מצאת'

בפרשתן (יט יד), 'זאת התורה אדם כי ימות באהל', ודרשו חז"ל (ברכות סג: ועוד) אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליהם, והרי לנו להדיא כי אי אפשר לזכות לקניין תורה אלא על ידי שעמל בתורה וממית עצמו עליה, כאשר לומד מתוך הדחק והקושי^{טו}, אם כאשר אינו מבין את דברי התורה

וכבר כתב הראב"ד (בעלי הנפש שער הקדושה) הראשון לכל הגדרים הוא שמירת עינים, דמתוך שענינו שמורים לבו שמור, ומתוך שענינו ולבו שמורים כולו שמור, שהרי כך היא ה'דרך', עין רואה והלב חומד וכלי המעשה גומרים, על כן צריך לעמוד על המשמר כבר בתחילה, בטרם מתחיל בנפילה אחר נפילה ח"ו... על פי זה פירש הרה"ק ה'אור פני משה' זי"ע בלישנא דקרא (יט ה) 'ושרף את הפרה לעיניו', כי 'פרה' מרמזת על החלק ה'בהמי' והחומרי שבאדם, והדרך לשרוף את ה'פרה' ולהתרומם מעובי החומר העכור הוא על ידי 'לעיניו' - על ידי שישמר עיניו מראות ברע^כ.

והזמן גרמא להתחזק ביותר בשמירת העיניים, וכמו שכתב הרה"ק ה'דעת משה' מקאז'נין זי"ע לפרש במה שנאמר בפרשתן (כא יד) 'על כן יאמר בספר מלחמת ה' את זהב בסופה', בהקדם מה שהביא אביו הרה"ק ה'עבודת ישראל' זי"ע בשם הרה"ק הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע לפרש הפסוק (איוב לא

גם המליצו עליהם מה שנאמר עוד בפרשתן (כא א) 'וישמע הכנעני מלך ערד יושב הנגב כי בא ישראל דרך האתרים וילחם בישראל וישב ממנו שבי', וכידוע שהכנעני מלך ערד היינו עמלק (כמובא ברש"י), ורומז בזה, שכאשר 'עמלק' - הוא היצר הרע שומע כי בא ישראל דרך ה'אתרים' (והכוונה פשוטה...) מיד וישב ממנו שבי, כי לדאבון לב רבים חללים הפילה ועצומים כל חלליה, אין ספור נפשות ישראל נשבו ברשת היצר הרע על ידי אותם 'כלים', ושומר נפשו ונפשות בני ביתו ירחק מהם עד הקצה האחרון.

יב. ואלי יש מקום לומר עוד, כי הנה מבואר ב'אור החיים' הק' זי"ע (יט ב) ש'פרה' מרמזת על מידת הדין (עיי"ש), גם 'אדומה' מורה על הדינים, ופרה אדומה היינו 'תגבורת הדין', ומעתה יש לפרש 'ושרף את הפרה לעיניו', שהדרך 'לשרוף' ולבטל כל דינים קשים ורעים רח"ל הוא על ידי 'לעיניו', כי גדול כוחה של 'שמירת העינים' בקדושה ובטהרה להסיר מעלינו כל גזירה רעה.

וכאותו מאמר נורא של הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע על הפסוק (דברים לב י) 'יצרנהו כאישון עינו', שהקב"ה נוצר ומשמר את האדם כאישון עינו - כפי מה שהאדם משמר את עיניו. ובזה מבוארים דברי חז"ל 'שמור לי ואשמור לך שומר שכר' (ב"מ פ:): שהשי"ת אומר ליהודי, בני יקירי 'שמור לי', שמור את עיניך כפי ציוויי, 'ואני אשמור לך', אני אשמרך מכל צרה וצער, ולבר מזאת הינך עוד שומר שכר, שבבואך לעולם הבא שכרך שמור לך.

יג. ונרמז במאמר הכתוב (איכה א טז) 'עיני עיני יורדה מים', שחורבנות בתי המקדש היו בחודשים אלו על שלא שמרו על העיניים.

ואכן איתא בספה"ק כי חודש זה מסוכן הוא ברוחניות ובגשמיות [וכן כתב בספה"ק מגלה עמוקות פנחס דרוש ה', עיי"ש בהרחבה], וראייה לדבר שגם הזבובים מתרבים ביותר, והם רומזים על היצר הרע הנקרא 'זבוב' (ברכות סא.), ועל כך כתב הגה"ק רבי משה דוד וואלי זי"ע, תלמיד חבר לרמח"ל (ספר הליקוטים, סדר הזמנים, עניין חודש תמוז) כי 'תמוז' ר"ת 'תוציאני מרשת זו טמנו לי' (תהלים לא ה), והיינו כי בחודש זה יש להתפלל הרבה הן שיינצל הן ברוחניות הן בגשמיות, ושחלילה לא יפול באותה 'רשת זו טמנו לי', ובוודאי עם התפילה יצא מכל מיצר ומציק.

יד. ורימזו לה בלשון הכתוב (קהלת ב יד) 'החכם עיניו בראשו והכסיל בחושך הולך', כי החכם מתחיל להתכונן לראש השנה כבר בחודשי תמוז אב המכוונים כנגד עיניו, ואילו הכסיל אינו 'נזכר' אלא בשעה שבחושך ילך ב'מוצאי מנוחה' לומר 'סליחות'... וכבר ידוע ש'תמוז' ר"ת זמני תשובה ממשמשין ובאין...

טו. סיפר הגאון הרי"ש אלישיב זצ"ל, מעשה היה בישיבה נודעת בחו"ל, שם למד בחור מתמיד עצום, עני ואביון שלא היו לו אפילו מלבושים ראויים, באחד הימים שמע הבחור שאותו 'בעל הבית' אשר הוא אוכל אצלו 'טעג'

מחמת שמרגיש שראשו אטום ו'סתום', או שאין לו חשק וטעם בלימודו, והתורה אצלו היא כחק בלי טעם,

(- 'ימים', כך היה נהוג בשנות עבר, שכל בחור היה אוכל 'יום' אחד בבית פלוני, ולמחרת בבית אלמוני) עומד להשיא את בנו בשעתומ"צ, חישב הבחור חשבון פשוט, הרי בעל הבית זה הנו עשיר מופלג, ובוודאי יתפור מלבושים חדשים לבנו החתן מכף רגל ועד ראש, א"כ, עתה שעת הכושר לבקש מאבי החתן שיעניק לו את הבגדים הישנים ולא יזרקם לאשפות, וכך אזכה לקבל איזה 'צורה'... וכן עשה.

ה'נגיד' הסכים מיד, אמנם, תוך כדי דיבורם הגיע החתן בעצמו, וכששמע את בקשת הבחור נטה להסכים, אלא מאחר שכבר ניהל בשעתו חלק מה'עסק' של אביו, אמר לבחור, הנה ב"ה יש לך ראש טוב, הנך בעל כשרון אדיר, התכבד נא לעבוד אצלנו כ'רואה חשבון' בכל יום למשך שעתיים ותקבל משכורתך כפולה, ויהיה לך כדי חיותך וכל צרכיך, אמר לו הבחור, אין על מה לדבר... איני עוזב את הגמרא אפילו לא לרגע אחד. והגם שהחתן ניסה לשכנע אותו, הסביר לו הבחור שאין מה לדבר, טוב לי תורת פיך...

החתן שלא הבין כל כך באהבת תורה, נענה לאביו ואמר, הראית בעיניך שהבחור הלזה אינו רוצה באמת שיעזור לו... א"כ, אין כל מצוה לעזור... ולא נתן רשות לאביו לתת לו הבגדים הישנים, באמרו עבירה לעזור לו.

עברו כמה שנים מנישואיו ולבינתיים נהיה הבן מטובי הנגידים. באחד הימים גזרה המלכות גזירה על בני ישראל, ראשי הקהילה טכסו עצה וקראו לאסיפה גדולה את הרבנים עם העסקנים, גם הנגיד מיודעינו נקרא לאסיפה, כי היו צריכים לבעלי ממון ולבעלי השפעה. הנגיד הגיע לאסיפה וראה שכולם כבר הגיעו ואעפ"כ אין מתחילים לדון, שאל הנגיד למי מחכים, אמרו לו כולנו מצפים על הרב של העיר זעבלאן, שאל הנגיד, וכי על רב של עיר קטנה כזאת צריכים כולם לחכות בשעה שכולם כבר נמצאים, אמרו לו, רב זה הוא ת"ח מופלג, בר דעת שאין בנמצא כמוהו ומבין בכל העניינים, ודייקא בשעה קשה כזו אנו צריכים לעצותיו המאירות והמחכימות... סוף דבר, הרב הגיע, ולעני הנגיד נגלה אברך צעיר, אמנם הכל אמרו לו, אל תתמה שעליו המתינו, כי מיד תראה את חכמתו הגדולה, חכם הרזים כשלמה המלך בשעתו, ואכן האסיפה התחילה והכל יצאו מהתפעלות מדעתו הברורה והרחבה... גם הנגיד התמלא הערכה בראותו איך שהכל מעריצים אותו, והכל מייחלים למוצא פיו, וגם ראה את חכמתו העצומה, לכן אחר האסיפה ניגש אליו ואמר, רואה אנכי את חכמתכם הגדולה וכו', רצוני להיות שותף עמכם, ולא הסכים הרב, וגם כשהציע לו סכומים גדולים 'יששכר זבולון' לא אבה, וכה אמר לו הרב שלא היה אחר מהגאון הגדול רבי יצחק אלחנן ספעקטאר שמע נא התורה היא 'אשת חיל', וכי אתה היית מוכר את אשת חיל שלך בעד כסף...

ואז נענה בדברים נוקבים, לפני שנים - באותה שעה כשבקשתי לקבל כמה בגדים ישנים שלך היית יכול לקחת חלק בתורתך... אפילו עם תמיכה ונתינה קטנה כזו היית נוטל חלק בכל תורתך לעולמי עולמים, ואז לא רצית, וכי עתה תבוא לקחת ממני חלק בתורה, כאשר כבר הגעתי למעלות רמות, ואין בזה כל כך נסיון כאותה שעה, כעת לא אמכור ולא אתן אפילו מעט דמעט מתורתך. ע"כ המעשה.

ונלמד מכאן, כי הנה כל קושי בא לאדם בראשית דרכו כדי לבנותו, הן בגשמיות הן ברוחניות, כי ידועים דברי הרה"ק ה'ישמח משה' (ד"ה א"י ולי מה יקרו) בשם בעל העיקרים, שבבריאת העולם אמר הקב"ה 'כי טוב' על כל בריאה, ורק על האדם לא אמר כן, כי בשעה שבראו הקב"ה לא היה אלא בהמה בצורת אדם, ו'שלימות' בריאת האדם היא רק כשיתקן עצמו ע"י עבודתו, וכל עוד שלא תיקן עצמו אינו 'כי טוב', שעדיין לא נגמרה בריאתו. וזהו שאמר הקב"ה (א כו) 'נעשה אדם' בלשון רבים, שכביכול אמר הקב"ה לאדם בא ונעשה אדם ביחד, הקב"ה בעצם הדבר שבראו ומחיה אותו והאדם על ידי עבודתו.

וכמובן שבתחילה בעת ה'בנין' עדיין קשה לו לאדם לבנות את עצמו, אמנם דייקא באותה שעה הוא יכול להיות שותף ולקנות חלק בבנין עצמו עם כל דבר קטן, כל יגיעה קטנה מוספת בבניינו, אלא שבעת הקושי הוא מתעצל, ואין לו כל כך כח לסבול למצב זה, ברצונו לראות עצמו כבר במצב הבא, כשהוא עומד כבר בימי האורה ימי הצלחה, כאותו גדול שכבר נתפרסם כ'גדול' ואז כבר היו הכל חרדים למוצא פיו, אמנם אז אמר לו רבי יצחק אלחנן, דע, כשכבר נראית ההצלחה אין בזה כל כך רבותא לעבוד את ה', וכל החכמה היא 'זיך לאזן קאסטן' (לעבוד) כשעדיין לא נודעו מעלותיו, כשעדיין הוא בדרך עלייתו ועוד לא נראית ההצלחה, באמצע עלייתו להגיע למעלתו הרמה אז הוא מצמיח את גדולתו אפילו עם כל דבר קטן...

או כשמתגבר ללמוד למרות הקשיים והייסורים העוברים יתרבה האור" כמו שאמרו רז"ל (מגילה ו:)' יגעת ומצאת עליו ל"עטו.
- תאמין' (ליקוטי הרי"ם בהעלותך) י"ח.

ובאותו כלל גדול שאמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע וביסוד הדברים ביאר ה'ערוך לנר' (בספרו 'מנחת עני' פר' בבל ענין שהאדם מייגע עצמו - לפי היגיעה נשא) הא דאיתא בגמ' (סוטה לה.) דרש רבא

טז. מעשה בבחור יתום שסבל מרורות בחייו מקשיים בסולם העליה, ולכל מקום שפנה נתקל בקשיים רבים ומכשולות לאין ספור, נכנס הבחור אל הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע ובכה לפניו במר נפשו על כל הקשיים האלה המוצאים אותו בכל עת ובכל שעה, מלבד זאת שהוא יתום ובודד בעולמו, והתבטא לאמר שמן השמים מעמידים לו מכשולות באופני חייו ואינו יכול לנסוע בהם כרגיל ובמנוחה. נענה הרבי ואמר, הנה שני כלי רכב ישנם בעולם. יש רכב רגיל שבו נוסעים בני האדם ממקום למקום, ויש את ה'טנק' (טאנק) שהוא כלי רכב לעתות מלחמה. והנה בעוד שהרכב הפשוט נוסע במהירות גדולה מבלי כל קושי, הרי הטנק נוסע לאטו ואינו יכול למהר בדרכו כל כך, וסיבת הדבר, כי שרשראות ברזל כבדים חגורים על אופני הטנק, והם מונעים ממנו שלא יוכל ליסע מהר, מחמת כובדם. אך מאידך גיסא במקום הרים וטרשים אי אפשר לרכב הרגיל לזוז ממקומו כלל, ואילו הטנק לא די בכך שהרי הוא יכול ליסע בכל מקום שהוא, אלא יש בכוחו אף לשבר סלעים ובתים ולנסוע כאוות נפשו כשבדרכו הוא רומס את כל הבא בדרכו, ואף כח גדול זה אין לו אלא בזכות השרשראות הכבדות השוברות ורומסות את הכל. אמר לו הרבי, אף אתה כן, כל הקשיים הנערמים בדרכך ואינם נותנים לך להמשיך בקלילות ובמהירות, דייקא הם אלה הנותנים לך כוח רב בידך לשבור ולנתץ את כל כוחות הרע ולהתעלות בקרבת אלוקים באופן שאין לשער. כי דייקא מתוך הקושי יכול האדם לצמוח ולגדול בעדי עדיים, ולפום צערא אגרא.

יז. אחד מגדולי ומאורי הדור שליט"א סיפר בעידן חדותא בשמחת אחד מצאצאיו, בהיותי נער צעיר, לא הרווייתי נחת לא להורי ולא למלמדים, עד שכשל כח הסבל של המלמד ויקחני אל ביתו של רב העיירה. הרב פנה אלי בחיבות ואמר לי, ברצוני לשמוע את חוות דעתך בענין 'דין תורה' אשר בא לפני. התובעים הם ה'נעליים' והנתבעים הם 'ספרי התורה' (להבדיל בין הקודש ובין החול). וכך טענו המנעלים, הנה בעודינו 'עורות בהמה' אחים היינו, יחדיו ישבנו ב'שבת אחים' ברפת, מאותו אבוס אכלנו, מאותה שוקת שתינו, והיו מעשי כולנו שווים, ויהי היום, הגיע 'סופר' לבעל הרפת וקנה לעצמו את אחינו הבהמות, שחטם ואכל את הבשר 'לכבוד שבת קודש', ואילו מעור הבהמה הכין קלף לספרי תורה, בגמר כתיבת הספרים ערכו 'כתיבת אותיות' כמנהג ישראל ועיטרו את הספרים ב'כתר תורה', הכניסום ל'ארון קודש' מפואר בכל מיני פאר והדר, ובכל עת 'הכנסה' או 'הוצאה' קמים הכל מפניהם, מנשקים ומחבקים אותם, ואף גם זאת בשעה שהם נפסלים חלילה עורכים להם לווייה כדת וכדין וטומנים אותם אחר כבוד בחלקה מכובדת בבית החיים, ואילו אנו המנעלים, גורל אחר עלה בידינו, שכן הגיע 'סנדלר' וקנה אותנו, את בשרינו אכל, ומאתנו לא עשה כי אם מנעלים לרגלי תושבי העיירה, הננו נתונים למרמס כף רגלי בני אדם בפחיתות הכבוד, ועוברים איתנו ברפש וטיט, ובשעה שאנו 'גומרים את שליחותינו' בעולם הזה משליכים אותנו ללא כל הרגש לאשפתות, וכדי בזיון וקצף. על כן יפסוק לנו הרב על מה עשה ה' לנו ככה, להיות נבזים בבזיון נורא כזה לעומת אחיותינו הספרי תורה הנוחלים כבוד מרובה כל כך.

ובזה פנה אלי הרב, רצוני שתפסוק היש צדק בדבריהם אם לאו, ואכן עניתי ואמרתי שללא כל ספק נכונים טענות המנעלים כי במה זכו חברותיהן לכל הכבוד והיקר הזה, בעוד שהם נמצאים בנחיתות דרגא ופחיתות כזאת. אך הרב המשיך ואמר, 'פרט' אחד ברצוני להוסיף לך, כי לא הרי אלו כאלו, שהרי עורות ספרי תורה עברו מסע יגיעה ארוך, תחילה הכניסו אותם בכבישה בבורסקי, לאחמ"כ ליבנו כיבסו וניקו אותם, ולאחר מכן חבטו בהם חבטות רבות בכדי שיהיו דקים וראויים לכתיבה, ולאחר כל התלאה הרבה הזאת התיישב הסופר, טבל את קולמוסו בדיו, וביגיעה עצומה עמל לרשום עלי גווילים את כל דברי התורה הזאת, כשכוונתו בכל אותה העת לשם מצוות וקדושת ספר תורה. ואילו את עורות המנעלים לא חבטו כל כך ולא עינו אותם כחברותיהן. עתה עניתי ואמרתי, אם כך הם פני הדברים פשיטא שכל הכבוד הרב מגיע לספרי התורה, ולנעליים לא מגיע אפילו אחד מני אלף מכבוד זה. ויען הרב ויאמר, דע בני, בכדי לזכות לכתר תורה, להתעלות בתורה ועבודה, צריך לעבור חבטות הרבה - להתייגע יומם ולילה על דברי תורה, לעבוד על המידות שאינם טובים ולעקרם בעבודה קשה, בדמייך חיי, ואז תזכה להגיע

באשר שפקודתם היה נשיאת הארון אשר בו התורה, ויורו בזה לישראל שצריך להטות שבמו לסבול עול התורה, לא לבחור לו דרך הקל להתענג כמי שמעביר משאו על העגלה שנמשך על ידי הבקר (ואילו הוא עצמו אינו 'נושא בעול'), על כן צריך ללמוד גם הדברים קשה והבנה שלא ישיגם רק ביגיעה רבה אם צריך להם, ולא יבחר ללמוד רק דברים קלים מה שערב לו שאין צריך להתייגע בהם בשכבר יודע אותם, שבזה יבוא לשכוח מה שצריך לו בקיום המצות. עכ"ל.

ועפ"ז מבאר שם שדוד אמר 'זמירות היו לי חוקיך', אמר לו הקב"ה אם הנך עוסק ב'חוקי התורה' רק במה שאתה מתענג עליו כזמירות אם כן לא תרצה לחזור על תלמודך, כי 'קשה עתיקא מחדתא' (יומא כט.) וממילא מסוכן אתה לשכוח את דברי התורה חלילה, על כן הביא אותו לידי מכשול דייקא בעניין זה של

מפני מה נענש דוד מפני שקרא לדברי תורה זמירות, שנאמר (תהלים קיט נד) 'זמירות היו לי חוקיך בבית מגורי', אמר לו הקב"ה דברי תורה שכתוב בהן (משלי ג ה) 'התעייף עיניך בו ואיננו', אתה קורא אותן זמירות, הריני מכשילך בדבר שאפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותו, דכתיב (לעיל ז ט) 'ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו', ואילו דוד הביא את הארון בעגלה (ש"א ו יט), וצריך לבאר מהו ה'פנס' בכך שקרא לדברי תורה 'זמירות', ולכאורה אדרבה, הרי הראה בזה כמה חביבים עליו דברי תורה ועד כמה מתענג עליהם כאילו היו 'זמירות', ועוד, מדוע הכשילוהו דווקא בעניין נשיאת הארון, מה ענין נשיאת הארון לאותו החטא, ובמה היתה כאן הנהגת 'מדה כנגד מדה'.

ומבאר ה'ערוך לנר', בהקדם הטעם מדוע באמת לבני קהת לא ניתן עגלה כי אם בכתף ישאו, וז"ל,

לרוממות התורה, אך באם לא תרצה לעשות מאומה ולא תרצה לעבוד עבודה קשה, לא תהיה אלא כמנעלים שאינם שווים מאומה. באותה שעה גמרתי בלבי לעזוב כל מחמדי עולם, ובכוחות שלי שהעניק לי הבורא לעבוד על כל מידותי וטבעי עד שאכן הגעתי הנה.

יח. מספרים על בחור שהתאונן בפני ה'ראש ישיבה' שלו כי כל ענין של תורה ועבודה בא לו בקושי עצום ונורא, בעוד שכל חבריו לומדים עם געשמאק וחיות, והיה מבכה מרה על עצמו 'למה נגרע'... מה נשתנה חלקי משל אחרים, אמר לו רה"י, הנה אמרו חז"ל הדלקת הנרות כשרה בזר, ואילו הטבת הנרות דווקא בכהן, ומדוע, כי כשהנרות כבר מוכנים אין בזה כל 'חכמה' ועבודה להדליק, אמנם, כל עוד שאין הנרות מוכנים יש כאן 'עבודה', ויש חשיבות לעבודה זו, ולזה צריך דייקא את הכהן, אף אתה בחור יקירי, עבודתך כאותה 'הטבת' הנרות, להיטיב את הנרות ולסלק את הפסולת, ועבודה זו חשובה יותר והיא אכן צריכה כהן דייקא, תיטיב ותקן עצמך.

אך הבחור בשלו שהיה מעדיף 'לוותר' על עבודה זו ולהיות כאותם שאין בהם יצר הרע... אמר לו רה"י עלה אלי בליל שב"ק ואז נדבר בניחותא, עלה לבית ראש הישיבה, וראש הישיבה הכין בעבורו 'גרעינים', אמנם הגרעינים היו קלופים, ואמר לו רה"י, הנה לטובתך ולהנאתך הכנתי את הגרעינים, אמר לו הבחור, אין כל טעם וענין באכילת גרעינים קלופים, ומדוע, כי כל העונג והגעשמאק הוא לפצח את הגרעין שכולו מכוסה בקליפה... וצריך לקלפו עד שמגיעים ל'נקודה הפנימית' ה"ה הגרעין הנאכל בכבודו ובעצמו... החזיר לו רה"י מיניה וביה, ישמעו אזניך מה שפך מדבר, כל התענוג הוא רק ב'פיצוח' - בעבודה הבאה על ידי קושי, ואין שום עניין ב'אכילה' בלא טורח...

מן הבאר

עיקר מעלת וסגולות התורה נאמרו על העמלים בה. ידוע כי לפני כשמונים שנה היה בעיה"ק ירושלים 'קמיע' שכתבו הט"ז בכבודו ובעצמו, סיפורי מופת רבים נקשרו באותו הקמיע, שעל ידו נפקדו עקרות ונרפאו חולים, עד שבא מאן דהו ורצה להעתיקו כצורתו וכמתכונתו (ולא ידע 'חכם' זה כי בפתיחת הקמיע נפסד סגולתו), פתחו ומצא כתוב בו בזה"ל, אני דוד בן שמואל הלוי, עמלתי על התוספות בחולין דף צ"ו (ע"א), בזכות זה יעזור ה' שכל העקרות יוושעו וכל החולים יתרפאו. ולפי דרכנו למדנו, שלא ביקש הט"ז שיוושעו בזכות חיבורו ט"ז על שולחן ערוך או שאר עניני צדקותו, רק ביקש בזכות יגיעת התורה, והרי זאת היגיעה שייכת לכל אחד ואחד מאתנו ביתר שאת ועוז.

באר הפרשה - פרשת הקת

בכתף ישאו, כי ממנו אנו למדים על גודל חובת היגיעה בלימוד התורה י"ט. עמו כדי להסתכל בו אין הפרגוד ננעל כדי להיות תמיד כנגדו שלא להסיר מעליו עיני השגחתו, עכ"ל כ"א.

בא וראה שכרם הטוב של עמלי תורה², כדמצינו בנמרא (סוטה מט.) אודות העוסק בתורה מתוך הדחק, שתפילתו נשמעת, ומשביעין אותו מזיו השכינה, ואף אין הפרגוד ננעל בפניו. וביאר הגה"ק ה'שבט מוסר' ('מעיל צדקה' אות תקמ"ב) וז"ל, כלומר, מרוב חשק השכינה כרוה נדיבי עם - שכר טוב למחזיקי התורה ולומדיה בפרשתן (כא יז-יט), 'אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו לה, באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם במחוקק במשענותם וממדבר מתנה, וממתנה נחליאל ומנחליאל במות' וגו'. ודרשו חז"ל (גדרים נה.) מה

יט. ואילו בשם הגרי"ז מבריסק זצ"ל ביארו, כי כח השירה והנגינה תלוי בב' דברים, במי שמתייחס אחר משפחות משוררים, או במי שניחן בכשרון מיוחד לשורר ולזמר, ולזה אמרו לו לדוד המלך עשית ל'דברי תורה' כזמירות שרק בכעל כשרון או הבא ממשפחת למדנים הוא יצליח בתורה, לא כן, אלא כל העוסק בתורה 'כשור לעול וכחמור למשא' וכדוגמת 'נושאי הארון' אשר בכתף ישאו זה האיש יצליח בעסק התורה.

כ. כתב ב'ספר חסידים' (אות קנה) ומקבל שכר טוב מה שהאדם כופף את יצרו יותר ממאה מצות שאין יצרו מסיתו ותוקפו ודחקו עליה. כי הקב"ה יודע עד כמה קשה לבשר ודם להתגבר על יצרו.

מעשה הובא ב'מעשה איש' ('ח"א עמוד ע"ז), בן תורה אחד בא להתייעץ עם הגה"ק החזון איש זי"ע בנוגע לאיזה עניין רפואי שהוא מסובך בו ונראה שעליו לעבור איזה 'ניתוח', החזון"א יעץ לו לערוך את הניתוח במקום פלוני אצל רופא פלוני. אח"כ שאלו הבחור, אם הוא יכול לדבר עמו בלימוד, ודיברו במשך שעה ארוכה בעניין השייך לסדר קדשים, והחזון"א נהנה טובא מבן תורה זה.

כשסיימו, אמר לו החזון"א בנוגע לניתוח איך צריך לניתוח כלל. לא הבין הלה - מעיקרא מאי קסבר ולבסוף מאי קסבר, הסביר לו החזון"א, בתחילה דברתי עמך מצד 'מנהגו של עולם' ואכן עפ"י דרך הטבע עליך לעבור את הניתוח, אבל, משראיתי כי מ'עמלי תורה' אתה, הוריתי לך לבטלנו, כי הקב"ה מתנהג עם עמלי התורה בהנהגה שונה, ואיך זקוק לאותו הניתוח, לפני כמה שנים סיפר זאת בליקוואד ראש הישיבה רבי מלכיאל קאטלער, ונענה זקן אחד ואמר, אני הוא 'בעל המעשה'.

כא. חיזוק עצום לימי הקושי והדחק כתב הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע (ידי ישראל), על הפסוק בריש פרשתו, זאת חוקת התורה, וברש"י 'לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצווה הזאת ומה טעם יש בה לפיכך כתב בה חוקה. והנה, חק הוא לשון מזוני, כמו שנאמר (משלי ל ח) 'הטריפני לחם חוקי', ואמרו חז"ל (זוהר חדש ח"ג ז): 'ישראל מפרנסין לאביהן שבשמים', ומזונו של הקב"ה כביכול - הוא התורה והמצוות והיינו כשהוא בא להם בקושי, בטרדות ונסיונות, וזהו לפי שהשטן ואוה"ע מונין את ישראל, כשהשטן מביא עליהם טרדות ונסיונות שונים ומשונים - חדשים לבקרים עם רעיונות חדשים שלא שערום אבותינו, ובנ"י מתגברין עליו ועל נסיונותיו ועובדים את ה' בכל לב ונפש, זהו כביכול מזונותיו של הקב"ה - 'לפיכך כתב בה חוקה'.

הוסיף על זה ב'הגהות' שם (מתוך הגהות דבר"י פר' קדושים) בשם זקינו הרה"ק מקאזמיר זי"ע כי כלל זה שהזכרנו - 'ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים' הוא עד עצם היום הזה אף בדור שפל כמונו, ומי שאומר שהיום אינו כן חס ושלום - הוא שוטה, כי צריך לידע שאנו קיום ה'חנות' של השי"ת, ובימים הקדמונים היה לו חנות גדול, והיה סוחר גדול, והיה לו פרנסה בריווח כביכול (והיינו בזמן שביהמ"ק היה קיים, והיה כהן בעבודתו ולוי בדוכנו, ואף לאחמ"כ עדיין היה העולם מלא בצדיקים), אבל גם היום אנחנו נותנים לו פרנסה, כי אם לא כן ממי הוא מתפרנס, וכי מבני ישמעאל ובני עשיו. רק העיקר לידע אז מען גיט איהם היינט גאר ווינציג צו לייזען (פ"י, שכהיום נותנים לו 'רווחים' קטנים מאד), אבל באמת גם היום אנו נותנים לו פרנסה - כי בשמים שוקלין לפי ערך הנשמה, לפי ערך הגלות, ולפי ערך הטרדה.

אמור מעתה, כשנבוא לחשב באיזה גלות וטרדה אנו שרויים בה אז נבין עד כמה עולה חשיבותנו למעלה לאין ערוך כלל וכלל, שכאשר ה'רווחים' מועטים הרי יש לכל פרוטה ופרוטה חיבה עזה ויתירה, כי הם מחיים את נפשו, וכך כביכול פרנסתו של הקב"ה היא רק מאותם 'פרוטות' שלנו... וכשם שהדברים אמורים לעניין 'גלות הכלל' כך גם לגבי 'גלות הפרט' וכדבריו 'לפי ערך הטרדה'.

שמשמעו גם מלשון קניין (ר"ה כו.) ללמד שהם 'קונים' את התורה בתרומת ליבם ובנדיבותם. וממשיך הכתוב לומר שאלו ואלו יטלו חלקם בתורה, אלו במחוקק ר"ל הלומדים זוכים לתורה על ידי שהם עוסקים בחוקותיה, ואלו במשענותם מחזיקי לומדי התורה יזכו בה על ידי שהם משמשים כ'משענת' לתורה והם תמכין דאורייתא.

ובך אמרו בגמ' (פסחים נג:) אמר ר' יוחנן כל המטיל מלאי לבים תלמידי חכמים [פירש רש"י, נותן סחורה לתלמידי חכמים להשתכר בה] זוכה ויושב בישיבה של מעלה, שנאמר (קהלת ז יב) 'כי בצל החכמה בצל הכסף'. והדבר נורא למתבונן, שאיש פשוט והמוני, שלא קרא ולא שנה מימיו יישב בישיבה של מעלה במקום שצדיקים יושבים ונהנים מזיו השכינה, ביחד עם כל צדיקי עולם אשר אין לנו שמץ השגה בקדושתם הנוראה, וכל זאת משום שהיה בו דעה בינה והשכל לתמוך בלומדי התורה^{כב}.

ועי' נעשה ממש כלומדי התורה ומתקדש אף הוא בקדושת התורה, וכמו שלמד זאת הגה"ק החפץ חיים זי"ע (שם עולם שער החזקת תורה) ממה שנאמר (שמות כה טו) 'בטבעות הארון יהיו הכדים לא יסורו ממנו',

שנאמר ומדבר מתנה וגו', כיון שעושה אדם את עצמו כמדבר שהוא מופקר לכל תורה ניתנה לו במתנה שנאמר ומדבר מתנה, וכיון שניתנה לו במתנה נחלו א-ל שנאמר וממתנה נחליאל, וכיון שנחלו א-ל עולה לגדולה שנאמר ומנחליאל במות וכו'. ולכאורה יש להקשות, כיצד נדרש ה'סיפא' לענין תורה בעוד ש'הרישא' - באר חפרה שרים וכו' אינו מדבר מתורה אלא מבארה של מרים.

וביאר הגר"א זי"ע (דברי אליהו, קול אליהו) כי לפי אותה דרשת חז"ל אכן כל העניין מתפרש על התורה שאף היא נקראת 'באר', וכמו שנאמר (משלי ה טו) 'שתה מים מבונך ונוזלים מתוך פאךך' [וכמבואר שם ברש"י ובע"ז יט.]. והנה נאמר על התורה 'עין חיים היא למחזיקים בה' (משלי ג יח), והכוונה היא שהמחזיק את התורה, כלומר התומך מממונו בלומדי התורה ומסייע בידם ללמוד, הרי הוא נוטל שכרו כמו הלומד בעצמו, וכדכתיב (קהלת ז יב) 'בצל החכמה בצל הכסף'. וזהו שאמר הכתוב באר שהיא התורה וכנ"ל חפרה שרים - אלו שרי התורה ולומדיה החופרים ומעמיקים בסודותיה ובמסתריה, כרוה נדיבי עם - אלא אותם נדיבים המחזיקים את לומדי התורה, ונקט הכתוב לשון כרוה

לשון נפלא ונורא אמר ה'משגיח' הגה"צ רבי ירוחם ממיר זצ"ל (דעת תורה שלח) האם מילתא זוטרותא היא מה שבאים ממרחקים מעבר לימים וממדינות שונות מתוך קושיים הרבים ללמוד בישיבה, הלזאת לא תקראו הידור מצוה, בן ישיבה כיום המתייגע היטב על תורתן של הגדולים אשר מדורות שלפנים ולפני פנים, ועם כל יגיעתו ועדיין אינו עומד על דבריו של אותו הגדול, אבל סוכ"ס יתכן והנהו יותר גדול מן אותו הגדול עצמו באמת, כי אין ספק בזה אלא שאי אפשר לדבר על זה כ"כ, מן הדברים האלה עלולים עוד להתהוות בעלי גאווה וכו'. אולם הלא ודאי כן הוא הדבר, בחושך נורא כזה, אשר לא יודעים אנחנו מה שאנחה אחת בדורנו אנו יכולה לפעול למעלה ראש, כיום הנה בני ישיבה ודאי יתכן כי הם גדולים יותר מאלה הגדולים אשר מדור שלפנים.

וכתב עוד, ומי אז יהיה המשיח, ראוי היה שיהיה אחד מראשי גדולי הדורות הראשונים, מהדורות הכי בהירים, אבל היות כן לא יהיה, משיח יהיה איש מאנשי הדור שבו יבא, משיח יהיה הגדול הדור של אותו הזמן וכו', גדול נמדד רק לפי הדור, הנה, כי המשיח יהיה הגדול של הדור הכי חשוך, וכגדול של אותו הדור החשוך, הנהו אמנם יותר גדול מהגדולים הקודמים - חושך קובע מקום יותר גדול מן אור. עכ"ל.

כב. סיפר הגאון רבי ישעיה חשין זצ"ל ששמע מתלמידו של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע ששמע ממנו, שנשאלה שאלה חמורה בענין כלאים לפני הגה"ק רבי חיים מוואלאזין זי"ע ונתקשה מאד בבירור ההלכה למעשה, בחלום הלילה בא אליו חייט אחד, שהיה בחייו איש פשוט ולימד אותו את הסוגיא העוסקת בשאלה זו, ובירר לו את ההלכה על בוריה. שאל אותו הגר"ח בחלום, הלא אתה הוא אותו חייט שלא למדת כ"כ הרבה תורה בחיך, ומנין לך לדעת ללמוד אף יותר טוב ממני, השיב לו החייט, בחיי היה לי בביתי קופסה מחולקת באמצעיתה, וכל כסף שהייתי מרוויח הייתי מחלק - מחצה עבורי ומחצה עבור לומדי תורה, ולכן זכיתי והנני יושב בישיבה של מעלה ומבין כל הלימודים שלומדים שם, ומן השמים שלחוני אליך לברר לך את ההלכה על בוריה.

סיפר הגאון רבי גרשון איידלשטיין זצ"ל ששמע מהגאון רבי חיים ברמן שליט"א ששמע מהמשגיח בישיבת פוניב'ז הגאון רבי בן ציון במברגר זצ"ל, שהיה אחד מתושבי פתח תקווה שהשאר בצוואתו 'עזבון' להחזקת תורה, וטיפול רב"צ באותו 'עזבון' וקנו בסכום הכסף ספרים הרבה לישיבת פוניב'ז ובין הספרים היה גם חידושי הרשב"א, והנה

ה', אך וותרן בממונו היה ומתוך שההנה תלמידי חכמים מנכסיו כיפרו לו מחצה.

ומחזיקי התורה זוכים ל'שתי שולחנות', צא ולמד ממה דאיתא בזה"ק (ח"א רמא): לבאר הטעם שהקדימו יעקב ומשה בברכתם את זבולון ליששכר, ומבאר בהאי לישנא קדישא, אלא זבולון זכה על דאפיק פיתא מפומיה ויהב לפומיה דיששכר, בגיני כך אקדים ליה בברכאן. מהכא אוליפנא מאן דסעיד למריה דאורייתא נטיל ברכאן מעילא ותתא, ולא עוד אלא דזכי לתרי פתורי מה דלא זכי בר נש אחרא, זכי לעותרא דיתברך בהאי עלמא זוכי למהוי ליה חולקא בעלמא דאתי [פירוש, אלא זבולון זכה על שהוציא פיתו מפיו ונתן לפיו של יששכר, לכן הקדים לו בברכות. מכאן למדנו שמי שסועד את בעל תורה נוטל ברכות מלמעלה ומלמטה, ולא עוד אלא שזוכה לשתי שולחנות מה שלא זוכה בן אדם אחר, זוכה לעושר שיתברך בעולם הזה וזוכה שיהיה לו חלק לעולם הבא], עכל"ק.

והפליגו הרבה בגודל השכר שזוכה לו ב'גשמיז' ובעולם הזה, הגה"ק ה'חפץ חיים' ז"ע כתב (שמי"ל שער התורה פ"ה) 'וזוכה גם כן עבור זה לבנים טובים וקדושים שיצאו ממנו עבור זה'²², ומביא שמקור הדברים הוא בדברי הזוה"ק (פר' מצורע) שם איתא 'זוכי לבנין דיתחזון לנביאי מתימנא' - וזוכה לבנים שיהיו ראויים לנביאי אמת.

בן יוכה בעבור שמחזיק בלומדי התורה בפרנסה טובה בהרחבה גדולה²³. וכה ביאר הר"ק ה'חתם סופר'

שאף בשעה שהארון מונח בקדש הקדשים צריכים בדי הארון להיות בתוך הטבעות, והרי שמחזיקי הארון התקדשו בקדושת הארון ממש, וכך על דרך זה 'נושאי הארון' - מחזיקי התורה הם כדוגמת הבדים שתכליתם לשאת בהם את הארון, ולא יסורו המחזיקים מלומדי התורה אלא הם כמותם ממש. וכעין זה ממש ביאר במה שנאמר במנורה (לעיל ח ה) 'וזה מעשה המנורה מקשה זהב עד ירכה עד פרחא מקשה היא', כי הנה המנורה היא כנגד התורה, וכשם שירך המנורה המחזיק את המנורה נעשה מקשה זהב ביחד עם גוף המנורה ואין שום הבדל וחילוק ביניהם, כך גם לגבי התורה, התמכין דאורייתא הם כמקשה אחת ביחד עם לומדי התורה.

חידוש מצינו בתורתנו של הגה"ק החיד"א ז"ע (ראש דוד פר' קדושים) בשם 'מופת הדור' הגה"ק רבי חיים אבועלפיא (בספרו עין החיים פר' ויקהל) שכשם שהתורה מצילה מן היצר הרע כך גם מחזיק תורה ניצול מן היצר, ולא עוד אלא שזוה גדלה מעלת המחזיק על מעלת הלומד עצמו, כי התורה מגינה רק בעידנא דעסיק בה ואילו מחזיק התורה אינו עוסק בה ובכל זאת התורה מצילה אותו. עוד הביא החיד"א שיש שהפליגו במעלת מחזיקי התורה עד שכתב שהם מקבלים שכר כמי שלמדו תורה לשמה, ואף אם אותו הת"ח שהחזיקו בו לא למד לשמה, מכל מקום לא הפסידו שכרם (ועיי"ש שהביא שיש שחלקו בדבר).

גם מצינו בגמ' (סנהדרין קב:) נוראות על מעלת תומכי תורה, שאחאב, עליו העיד הכתוב (מלכים א' כא כה) 'רק לא היה כאחאב אשר התמכר לעשות הרע בעיני

באתו ה'זמן' למדו בישיבה מסכת גיטין, ונתגלה הנפטר בחלום ליל לרבי בן ציון וחזר בעל פה קטעים שלמים מחידושי הרשב"א בעל פה, והגם שבחיינו לא למד רשב"א... אך מאחר שעל ידו למדו את הרשב"א בישיבה של מטה על כן זכה שילמדו עמו את הרשב"א בישיבה של מעלה...

כג. בימים מקדם לא היו ספרים מצויים ביד כל אדם מחמת יוקר הספרים ומאידך דוחק הפרנסה, והיתה אחת שהיה לה ברשותה ש"ס שלם והיתה משאלת ממנו ללומדי התורה, וכל אחד כאשר סיים את המסכת שלמד היה בא אליה ומחזיר לה מה שלמד ומבקש כרך מסכת אחר, ואף ה'שאגת אריה' היה בא אליה מפעם לפעם, עד שהבחינה בגדלותו ואמרה לו, אין זה לכבוד מעלת תורתו לבוא אלי, אלא ישב בבית המדרש וישלח להודיעני איזה ספר הוא נצרך, ובירך אותה בגין כך לשני בנים, אחד שיפיץ את לימוד הש"ס בכל העולם, והשני שלא יזדקק לש"ס כי ידע אותו על פה... ואכן זכתה לשני בנים גדולי תורה ויראה, האחד הלוא הוא רבי חיים מוואלאזין זי"ע, אשר הקים את ישיבת וואלאזין משם יצאה תורה לישראל, והיא הנקראת 'אם הישיבות', והשני הוא אחיו הגאון רבי זלמל"ה שלא הוצרך לש"ס בהיותו בור סיד שאינו מאבד טיפה.

כד. ובדרך זה ביאר רבינו ה'אור החיים' הק' זי"ע בלשון הכתוב (דברים לג יח) 'שמח זבולון בצאתך', כי לכאורה אין שייך שמחה ביציאת האדם לעסקיו, שמי יודע אם יצליח בהם או לאו, ורק לאחר שחוזר ורואה ברכת ה'

זי"ע (ב"ב ח.) מה דאיתא שם בגמ' 'רבי פתח אוצרות בשני בצורת, אמר יכנסו בעלי מקרא בעלי משנה בעלי גמרא בעלי הלכה בעלי הגדה אבל עמי הארץ אל יכנסו, דחק רבי יונתן בן עמרם ונכנס, אמר לו רבי פרנסני, אמר לו בני קרית, אמר לו לאו, שנית, אמר לו לאו, אם כן במה אפרנסך, אמר לו פרנסני ככלב וכעורב', ומבאר החת"ס מהו שאמר 'כעורב' אלא שבא ללמד אע"ג דלא קרא ולא שנה, מ"מ אם החזיק לומדי תורה הרי הוא כעורב שזכה על שפרנס אליהו.

היא רק עבור התורה, וכתב האוה"ח בזה"ל, ומעתה מי שזכה בתורה זכה בכל העולם, ומי שלא זכה בתורה אין לו ליהנות מן העולם עד מדרג כף רגל זולת אם ישמש הכשר עמליה, עכ"ל. ובכלל דבריו הכוונה הן על עולם הזה והן על עולם הבא, שאין אדם זוכה לעולם הבא אלא אם למד תורה או ששימש עמלי תורה והחזיק בהם וסייע להם ו'הכשיר' את לימודם^{יה}. ומבאן תלמוד על גודל החיוב להחזיק לומדי התורה^{יה}.

והנה כתב רבינו ה'אור החיים' הק' זי"ע (בראשית א א אות ה'), שנודע מה שאמרו חז"ל (בר"ר א) לפרש מה שנאמר 'בראשית ברא אלוקים', בשביל התורה שנקראת 'ראשית', וכלומר שכל תכלית בריאת העולם

זיה"ר שבקרוב יקויים בנו 'זורקתי עליכם מים טהורים וטהרתם', ומלאה הארץ דעה את ה' בבוא לציון גואל, ויקבץ נדחנו מארבע כנפות הארץ, חברים כל ישראל ונאמר אמן.

בעמלו אז שייך שישמח, ואם כן מדוע אמר שמח זבולון בצאתך, כאשר יוצאים אוניותיו ללב ים, ולא אמר שמח זבולון בבואך, אלא כי העוסק בסחורה כדי לתמוך בת"ח בודאי יצליח כיון 'שליח מצוה אתה לזון לומדי תורה, על כן אמר שמח זבולון כבר בשעה שיוצא לשוק כי אין שום ספק שיצליח, וכבר ניתן לברך מתוך שמחה וטוב לבב. כה. המגיד הנודע הגאון רבי שבתי יודלביץ זצ"ל היה פעם בארה"ב כדי לאסוף כסף למטרה קדושה, בנדודיו הגיע לאחת מקהילות הקודש אשר בני הקהילה עשירים גדולים היו, לצורך מטרתו רצה ר"ש לדרוש לפניהם ולפתוח את לבם, וביקש רשות מגבאי ביהמ"ד לשאת מדברותיו, אבל הגבאי סירב באמרו, שמע נא, כל בני הקהילה אנשים עסוקים עד מאד, אין לנו זמן מיותר, ומאחר שידענו שמע"כ מדבר ארוכות לא נוכל לכבדך, הפציר בו ר"ש ואמר לו, הנה באתי ממרחקים... נעתר הגבאי ונתן לו רשותו, אבל הגביל אותו לדבר חמש מינו"ט (דקות) ולא רגע אחד יותר מכך, וכפל תנאו - זכור מה שקבענו, חמש מינוט ולא יותר...

ר"ש פתח פיו בחכמה וכה אמר להם, שמעו נא רבותי, אספר לכם סיפור נורא שהתחולל בשמים, ישבו להם קבוצת עשירים בגיהנום, וסבלו סבל נורא ואיום, החום היה קשה מנשוא, וכל מצבם ומצב רוחם היה בשפל המדרגה... אמנם מאחר שיש רק קיר דק המבדיל בין ג"ע לגיהנום (כמאמר חז"ל ילקוט ראובני, האזינו, אין בין גהנום לגן עדן אלא כחוט השערה בלבד) לכן שמעו כל אותם עשירים נאנקים איך שמעבר למחיצה, יושבים הצדיקים ושמחים, הם נהנים מכל רגע, מתענגים על לימוד התורה באותו זמן שהם מתענים מהחום וכו'.

אמרו העשירים לעצמם, לא יתכן כדבר הזה, הרי כל ימינו בעולם הזה היה לנו חיים שלווים ושמחים, בתנאים נוחים, חדירים ממזוגים, פאר והדר, תענוגים ומותרות, ואילו צדיקים הללו היו יושבים בתנאים דלים וכו', פשוטים עד מאד, כיצד נתהפכו היוצרות, איננו מסכימים לכך... לכן החליטו כל העשירים פה אחד, הבה נעשה פרצה קטנה בקיר הדק הזה, וממילא ייכנס לכאן אויר טוב מה'גן עדן' ויהיה לנו למשיב נפש, ואף אם לא ייהפך כאן להיות גן עדן ממש, אבל עכ"פ תכנס איזו רוח טובה להפיג את צערנו, להחיות את נפשנו במעט אויר נקי. אבל הצדיקים שמעבר למחיצה סרבו, בטענה שאינם מוותרים על אויר הגן עדן אפילו במעט דמעט, כי כל פרצה תמעט לנו מהאויר, ואיננו מסכימים לכך, מה גם שיכנס מאויר העכור שלכם אלינו. לאידך ענו להם העשירים, אנא מכם, רחמנים בני רחמנים, כשל כוחנו ומוחנו מלסבול את החום והאויר הקשה הלזה, היכן מידת החסד שלכם, הרי יש לכם הרבה מהאויר הטוב, די והותר, ומאומה לא יארע לכם אם יתמעט בכל שהוא, ולאידך גיסא, אותנו תצילו כפשוטו, כל טיפת אויר תציל אותנו ממש.

ואז, עצר ר"ש מדיבוריו, ואמר, חמשת המינו"ט שהוקצבו לי נגמרו והלכו להם... קהל השומעים הביטו זה בזה, בפליאה ותמהון, ועל הכל מתוך סקרנות, הם רצו לשמוע מה היה סוף דבר... אבל ר' שבתי בשלו, הבטחתי לגבאי המסור שלא אחרוג רגע אחד מהזמן שניתן לי לדבר, אני עומד על 'הן צדק' לקיים הבטחתי.

באר הפרשה - פרשת חקת

אך הגבאי ניגש אליו וביקש, רבי שבת, אנא ברחמי, שמע"כ ימשיך לספר, לא נוכל להמשיך לסדר היום מבלי דעת מה עלה בגורלם, כי הבינו שאולי כוונתו אליהם, יהודים עשירים וכו'... נעתר רבי שבת, והודה לגבאי על המשך רשות הדיבור, ופתח לאמר, כך היה המשך המעשה, אחרי כל הדו"ד היתה ההכרעה, שאפשר לעשות פרצה בקיר הדק ולהקל על יושבי הגיהנום באויר צח שיבוא אליהם מתוככי הגן עדן, אבל דעו כי פרצה זו ניתן לעשות רק בעולם הזה בעודו בחיים, לכן כל מי שחושש שמא יגיע להיות בגיהנום אפילו לזמן מה, יעשה לעצמו פרצה כבר עכשיו כי החום שם יהיה קשה מנשוא. ואם תשאלו כיצד עושים פרצה זו, תשובתכם, על ידי שיש לאדם קשר בעולם הזה עם הצדיקים, עם לומדי תורה, בזה הוא עושה לעצמו את ה'פרצה' בקיר, שגם אם ח"ו יירש גיהנום אפילו לזמן מה, יהיה לו פרצה ומשם יהיה לו אויר מג"ע להחיות נפשו. אבל מי שבימי חייו לא היה לו שום קשר עם לומדי תורה ולא תמך בהם, לא יועילו לו כל תחנוניו בגיהנום, לא יעשה לו שום פרצה, כמה אומלל אדם זה, אבל אין לו לבוא בטענות אלא לעצמו.

כו. ומן העניין להביא מה שכתב הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (אהבת חסד פ"כ ד) שאף שאמרו בגמ' (כתובות נ.) 'המבזבז אל יבזבז יותר מחומש', היינו דווקא לגבי שאר ענייני צדקה, אבל לענין החזקת לומדי התורה אין לדבר שיעור, וניתן להוציא מנכסיו אף יותר מחומש... (ועיי"ש שהאריך בזה).

כז. סיפר ה'מגיד' הגה"צ רבי יעקב גאלינסקי זצ"ל מה שראה ושמע בעצמו, כאשר הגה"ק החפץ חיים זי"ע הקים את 'ועד הישיבות' לסייע ולבסס את הישיבות, על אף חולשתו וזקנותו הגיע לעיר קריניק לעורר את לב כלל ישראל לתמוך בממונם בישיבות הקדושות, לשם כך שכרו את האולם הגדול ביותר בעיר לצורך הקהל הגדול, כי הכל רצו לחזות בנועם זיו פניו, ואכן כשהח"ח הגיע שמה, היה הדחק באולם כל כך גדול עד שהוצרכו להעביר אותו בכסאו מעל ראשי הקהל.

באותו זמן כבר לא היה כוחו במתניו לדבר הרבה דיבורים אלא אמר כמה מילים בלבד, וכה אמר, אמרו חז"ל (סנהדרין ז.) 'אין תחילת דינו של אדם אלא על דברי תורה', היינו שהשאלה הראשונה שישאלו אותנו אחר מאה ועשרים תהיה - כמה למדת וכמה תמכת בלומדי תורה, ופרץ בבכי וכל הקהל אתו.

ישקו העדרים

**'עשה לך שרף ושים אותו על נס והיה כל הנשוך וראה אותו
וחי' (כא ה). בזמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין
את לבם לאביהם שבשמים היו מתרפאין (ר"ה כט).**

כתב הגה"ק רבי חיים מוואלאז'ין זי"ע (נפש החיים ש"ג פי"ב) ובאמת הוא ענין גדול וסגולה נפלאה, להסיר ולבטל מעליו כל הדינים ורצונות אחרים - שלא יוכלו לשלוט בו, ולא יעשו שום רשע כלל, כשהאדם קובע בלבו לאמר הלא ה' הוא האלוקים האמיתי ואין עוד מלבדו יתברך שום כוח בעולם וכל העולמות כלל, והכל מלא רק אחדותו הפשוט ית"ש, ומבטל בלבו ביטול גמור, ואינו משגיח כלל על שום כוח ורצון שבעולם, ומשעבד ומדבק טוהר מחשבתו רק לאדון יחיד ברוך הוא, כן יספיק הוא יתברך בידו, שממילא יתבטלו מעליו כל הכוחות והרצונות שבעולם, שלא יוכלו לפעול לו שום דבר כלל.

ג' עובדות סיפר הגאון רבי משולם דוד סאלאווייצ'יק זצ"ל אודות קיום עצת ה'נפש החיים', האחד שהתרחש עם אבי זקנו ה'בית הלוי', השני בזקנו הגר"ח והשלישי עם אביו הגרי"ז, (הובא ב'יגדיל תורה' ח"א עמ' שכ"א), וזה דבר המעשה. רחוב צר היה רחוב החנויות של יהודי 'בריסק', משני צדדיו היו שערים שניתנו להיפתח ולהיסגר בכל עת, פעם הגיעו אנשי השלטון וסגרו את שערי הרחוב מב' הצדדים, בכדי לבדוק את היהודים ואת 'מעלימי המס' אשר ביניהם, והחלו בודקים לפי סדר הרחוב חנות אחר חנות, אין צריך לומר ש'חיל ורעדה יאחזון' בקרב כל העם, כי אוי לו למי שנתפס תחת יד שונאי ישראל הללו, ברם, פחדם של אלו לא היה 'משל' לפחדו של אחד מאחינו בני ישראל שעסק בממכר צעיפים ולא שילם עליהם מס כלל... היהודי החיש פעמיו אל הגה"ק ה'בית הלוי' זי"ע בבכי ובדמעה, כדת מה לעשות להעביר את רעת הגזירה הקשה, נכנס עמו ה'בית הלוי' החדרה וסגר הדלת בעדם, פתח את הספר 'נפש החיים' ולמד עמו את הדיבורים הללו פעם אחר פעם, עד שבאו להודיעם שניצל היהודי מהם כי יצאו אנשי המכס מהרחוב מבלי להיכנס לחנותו... למעשה היה שם הנס משובש בדרך הטבע, כי בבואם אל חנותו של יהודי זה הגיעה עת אכילתם, ופסקו הרשעים מעבודתם, ועשו 'סימן' על חנותו כדי שידעו מהיכן להמשיך בבדיקתם, אמנם בסיימם את הסעודה טעו וחשבו שכוונת הסימן - לומר שחנות זו היא האחרונה שבדקה ועליהם להמשיך לבדוק מהבא אחריו...

המעשה הב' - בהגיע העת שנקרא הגה"ק רבי חיים זי"ע להתייצב לפני עדת הרופאים של צבא רוסלאנד (רוסיה), כי בא זמנו לשרת כחייל בצבא הרוסי, ותרב בבית יהודה תאניה ואניה כי ידועה ומפורסמת היתה הסכנה הגדולה (בפרט ברוחניות) לשמש כחייל בצבאם, ביום המיועד נסע לשם הגר"ח בלווית אביו ה'בית הלוי',

ישקו העדרים

ובכל משך נסיעתם למדו יחדיו את דברי 'נפש החיים', בהגיעם לשם הזהירו אביו שלא יסיח דעתו לרגע מ'אין עוד מלבדו', ואכן תיכף ומיד בצאתו מבדיקת הרופא, הודיעו לו הערלים שהוא משוחרר, ללא כל עילה וסיבה.

והשלישית, בימי האימים, כשנכנס צורר היהודים ימ"ש"ו לפולין, ברח מיד הגרי"ז לווארשא, ועל ידי פאספארט (דרכון) מזויף יצא משם בניסי ניסים, משהתקרב אל עבר הגבול הרוסי, פנה לעברו חייל נאצי, ובשאגות איומות זעק לעבר הגרי"ז ופמלייתו 'תנו את הכסף'... תוך כדי שאגותיו הבחין הנאצי כי חיילים רוסיים מתקרבים וינס על נפשו, ושבה השלווה לשרור במחנם, ועברו בשלום את הגבול. לאחר מכן פנה הגרי"ז אל בני לווייתו והסביר להם פשרון של דברים, כי במשך כל הדרך עד כאן, היתה כל מחשבתו נתונה אך ורק ב'אין עוד מלבדו', ואכן הועילה לנו סגולת 'נפש החיים' לעבור את כל הדרך בתוככי פולין, אך משהגיענו אל הגבול הרוסי נרגעה סערת נפשי כי נראה היה שכבר חלפה הסכנה, הסחתי דעתי לרגע מה'אין עוד מלבדו', ובו ברגע צץ לנגדנו הנאצי ימ"ש"ו... חזרתי מיד להתעמק במחשבת 'אין עוד מלבדו', ותיכף באה הישועה...

■ ספר באר החיים ■

ער פרקי אבות

נערך ונלקט מתוך תוכן
דברי שיחותיו של

מורינו הגה"צ רבי

אברהם
אלימלך
בידערמאן

שריט"א

SWIVEL ∞ 718.614.0795

הפצה ראשית

נר המזאור

הפצה בארה"ק

1800-22-55-66

מכון
באר
האמונה

עונג רוחני ללא הקי
ניתן להשיג בכל חנויות הספרים